

GENERAAL JEAN ANDRE VAN DER MERSCH (1734-92)

Als Dacizelenaar en numismaat wil ik deze beroemde voorvader uit onze gemeente meer bekendheid geven. Niettegenstaande zijn naam in haast alle geschiedkundige werken over België voorkomt, ben ik van mening dat er over deze persoon nog weinig gekend is.

1. ZIJN AFKOMST

Generaal Van der Mersch stamde uit een zeer voorname en begoede familie waarvan de alom wijdovertakte leden een zeer grote invloed gehad hebben in het tijdsgebeuren en dit vooral in het zuiden van West-Vlaanderen (Menen, Dadijele, Lauwe, Moorsele, Waasten, Wer-
vik, Wevelgem e.a.). Men vindt er talrijke burgemeesters terug, industriëlen en vooral rijke landbouwers. Hiervan een korte stamboom in rechtstreekse linie.

1. Jean Van der Mersch, leefde rond 1512.
Huwde Borrewals Péronne.
2. Robert Van der Mersch, leefde in 1544 ; was schepen van Waasten in 1566.
Huwde Jacqueline Vanden Bussche.
Had 10 kinderen ; de eerstgeborene zoon volgt onder nr. 3.
3. Jacques Van der Mersch.
Huwde Marguerite de le Beque.
Erfde het leengoed genoemd "Seigneurie de la Chaussée" dat omrand was met wallen. Dit was het goed van een kasteelheer.
Overleden vóór de dood van het 5de kind dat volgt onder nr. 4.
De weduwe hertrouwde met Thomas Cuvelier.
4. Jean Van der Mersch, werd begraven op 26.2.1602.
Huwde Isabeau Ghesquiere, + 30.8.1601.
Woonde in Neerwaasten omstreeks 1580. Erfde ongenoemd leengoed.
Ze hadden 6 kinderen waarvan eerstgeborene volgt onder nr. 5.
5. François Van der Mersch, genaamd "Le Vieux".
Huwde Françoise Delbecque op 5.5.1596.
Overleden vóór 11.2.1640 als burger van Waasten.
Zij overleed vóór 1645 als welstellende.
Had waarschijnlijk 10 kinderen waarvan het 10de onder nr. 6.
6. André Van der Mersch.
Geboren en gedoopt te Neerwaasten op 10.12.1612.
Overleden als burger van Menen te Wevelgem op 18.6.1683.
Huwde Anne Ghesquiere in 1632, overleden op 21.8.1681 te Wevelgem.
Zij woonden op de hoeve "Volander" bij de Leie te Wevelgem.
7. Jean François Van der Mersch.
Geboren te Wevelgem op 5.6.1651.
Huwde Jeanne Gadeyne (° 24.2.1653,+ Wevelgem in 1743).
Had 3 zonen en 1 dochter, waarvan 2de zoon onder nr. 8.
8. François-Ignace Van der Mersch.
Geboren te Wevelgem op 5.11.1700, + Menen 22.1.1787.

Huwde 24.5.1725 Barbe Therese Warlop (° Moorsele 10.10.1707, + Menen 24.5.1789).

Was schepen van de roede van Menen, benoemd op 12.7.1746 en in functie tot 1759. Leenman van 1758 tot 1765.

Was ook kalkbrander. Had 11 kinderen waaronder Jean-André als 5de kind en 2de zoon.

9. Jean André Van der Mersch

Geboren te Menen 10.1.1734, + Dadizele 14.9.1792.

Huwde 19.12.1775 Emerance Titlin (° Dadizele 9.9.1752 + Gent 13.7.1797) in de St. Gilleskerk te Brugge.

Zij wonnen 3 dochters en een zoon :

Nathalie Eugénie, ° Dadizele 18.2.1778 + Korbeek Lo 12.8.1841 x 19.3.1795 Lambert H.F. Frantzen.

Amélie Octavie, ° 2.8.1780 x Jean Sangrie.

Judith Caroline Felicite, ° 25.2.1782, ongehuwd.

Fredrik, ° 1.5.1786, ongehuwd, + omstreeks 1800.

11. ZIJN LEVEN

Als kind had hij een moeilijk karakter, en van kindsbeen af ging zijn belangstelling naar alles wat militair was.

De toestanden van die tijd beïnvloedden zekerlijk deze drang. Op 18 mei 1744 was Menen omsingeld geworden door Franse troepen onder leiding van Noailles. Lodewijk XV leidde de belegering en had zijn verblijf in Wervik. Op 4 juni 1744 viel Menen in Franse handen en op 7 juni deed Lodewijk XV er zijn intrede. De koning beval de afbraak van de vestingen, gebouwd door Vauban, waardoor de stad als gedegradeerd uit de strijd kwam en ophield barrièrestad te zijn.

Bij de Vrede van Aken, in 1748, kwam men terug onder het gezag van Maria-Theresia en dit was het sein tot de terugtocht van het Hollands garnizoen. De oude vestingen van Menen werden terug hersteld.

Van der Mersch beleefde al deze gebeurtenissen met hart en ziel zodanig dat hij weleens zijn studies op het St. Jan Baptiste

college te Menen durfde blauw te slaan waardoor zijn vader een speciale onderwijzer aanstelde om de achterstand in te lopen. Latijn verwaarloosde hij, maar hij had een voorliefde voor wiskunde.

De leermeester was toevallig een oud militair en dit deed de drang naar het leger bij Van der Mersch aangroeien zodanig dat de vlam uitsloeg tot brand en hij op 17-jarige leeftijd zijn vader toelating vroeg om in het Franse leger ingelijfd te worden. Deze weigerde en stelde hem onder toezicht.

In die tijd kwamen zijn ouders reeds af en toe naar hun landhuis te Dadizele. Van der Mersch leerde rond deze periode een zekere Henri Delamie kennen met dezelfde idealen als bijzelf. Deze kon de vader van Van der Mersch overtuigen. Zo vertrok Van der Mersch begin 1754 naar Rijsel en trad enkele tijd nadien toe als vrijwilliger in het regiment van La Marck. Zijn sterke waarnemingszin viel op en hij gedroeg zich naar de zin van zijn oversten.

Bij het uitbreken van de 7-jarige oorlog (1756-63) ook oorlog van Hannover genoemd, kon de jonge vrijwilliger zich verdienste-lijk maken. Hij was voor de eerste maal in een gevecht gewikkeld bij het beleg van het kasteel van Stromberg in Westfalen. Hij vocht haast onophoudend aan het hoofd van de troepen en werd er officier benoemd op het slagveld zelf.

Van der Mersch verhoogde zijn graad te Ritberg en op 11.6.1759 maakte hij zich meester van het kasteel van Arensburg. In 1761 was hij bij de overwinnaars van Hessen Kassel en na de veldslag van Bozenzeel in 1761 werd hij luitenant-kolonel van de dragonders nadat hij reeds 14 kwetsuren opgelopen had. Hij overschreed de Weser en nam het kamp van Hexter in (hiarvoor verkreeg hij de onderscheiding "la croix de St. Louis"). Na de 7-jarige oorlog keerde hij met zijn soldaten terug naar Frankrijk en kreeg als bijnaam "le brave flamand".

Zijn onstuimig karakter werd met de jaren rustiger en zijn raad en richtlijnen gaven vaak een vredesvolle oplossing aan conflicten. Door de vrede werd het leger echter minder gedisciplineerd: er heerste wanordelijkheid en Van der Mersch kon niet aarden in deze sfeer. Hij vroeg aan Lodewijk XV de toelating naar Amerika te gaan om onder de vlag van Washington te dienen. Dit werd hem geweigerd en de ontgoocheling deed hem zijn ontslag aanbieden. Dit werd aanvaard en hij kwam terug te Menen in 1772. In 1778 deed hij dienst onder de vlag van Maria-Theresia en hij bekwam bij de vrede van Teschen (1779) de graad van kolonel.

Na 1772 verbleef hij veelal te Dadizele en hield zich bezig met zijn patrimonium en leefde stil en eenzaam. Maar hier vond hij ook het meisje zijner dromen, Emerence Titlin, mooi maar arm. Dit botste op verzet van beide zijden en dit zou leiden tot het verlaten van het ouderlijk huis door Emerence. Eerst verblijf zij in Roesselare, dan 18 maanden te Vlissingen in een klooster, en daarna te Brugge. Hier vervoegde hij haar en huwde in de St. Gilleskerk op 19 december 1775. Enkele weken later, na verzoening met haar vader keerden zij samen naar Dadizele terug en

namen hun intrek in een kasteeltje. Feitelijk woonde hij zowel te Menen als in Dadizele en hij deed de verplaatsing te paard.

Na 1779 leefde hij eenzaam, legde zich toe op de opvoeding van zijn kinderen, de opbrengst van zijn gronden en was een verwoed liefhebber van wapens en jacht. Doch tijdens de kalmste periode van zijn leven, rijpte elders de Brabantse Omwenteling, veroorzaakt door de bemoeizucht en de vele hervormingen van de Oostenrijkse keizer Jozef II. Vooral de herschikkingen in de kerkelijke zaken die de keizer, alhoewel met goede bedoelingen te snel wilde uitvoeren, bracht de goederen van zijn onderdanen en vooral deze van de geestelijkheid tot opstandige gevoelens.

Zo waren er onder de bevolking enkele personen die hun haat tegen de Oostenrijkers openlijk tot uiting lieten komen en deze vonden weldra grote aanhang bij de bevolking, vooral bij de burgers. De voornaamste onder deze burgers was Vandernoot Henri (* 7.1.1731, + Strombeek *3.1.1817), advocaat bij de Brabantse Raad, die kort daarop werd bijgetreden door Vonck, eveneens advocaat bij dezelfde Raad. Deze laatste bracht spoedig een leger te been van ongeveer 60.000 man, doch hij miste een bekwaam en onderlegd aanvoerder.

Voor Vonck was Van der Mersch geen onbekende en deze zocht hem te bereiken door tussenkomst van o.a. advocaat De Brouwer alsmede de pastoors van Schorissen en van Menen. Op 27 september 1789 werden op een bijeenkomst te Dadizele de plannen voorgelegd. Van der Mersch alhoewel hij niets voor Vandernoot voelde was geleid door de eer, weigerde eerst uit vrees voor zijn bezittingen bij gebuurlijk verlies van de strijd. Tenslotte liet hij zich uiteindelijk door voornoemde De Brouwer overhalen. Ook de abten van de abdijen van Tongerlo en van St. Bernardus van Wesel steunden hem en namen een hypotheek op hun abdijen en goederen (akt van 6/10 voor 100.000 Brabantse florijnen), teneinde het Republikeins leger financieel te kunnen steunen.

Met deze waarborg vertrok Van der Mersch in de morgen van 1 oktober uit Dadizele naar Breda waar hij een ongeordende massa vond met als enig bezit hun vaderlandsliefde. Hij stuurde zijn ontslag als kolonel van het Oostenrijkse leger naar Jozef II. Men liet uniformen en wapens uit Luik aanbrengen, bracht orde in de gelederen, en men hield er besprekingen over het verdere verloop. Zo besliste men op te rukken :

- a) in richting Vlaanderen, onder leiding van Ransonnet en Ph. Devaux met 600 man (inname van fort Lillo) ;
- b) en in de richting Brabant, gesplitst onder leiding van
 - 1) Van der Mersch georganiseerd te Zundert (2.800 man)
 - 2) Lorangeois georganiseerd te Alphen.

Van der Mersch trok over Turnhout naar Geel, maar keerde terug naar Turnhout om tegen de oprukkende Oostenrijkse legers, onder leiding van generaal Schroeder, slag te leveren. (Oostenrijks leger : 2 bataljons onder kol. Keim en Dujardin ; 2 compagnies grenadiers ; 2 eskadrons dragonders ; 5 kanonnen en 2 mortieren).

Langs de loopgraven rond de stad Turnhout en ook vanuit de huizen

der bewoners liet Van der Mersch de Oostenrijkse troepen de stad binnenkomen, om daarop samen met de inwonenden de Oostenrijkse legers te verslaan. (27.10.1789). Kort daarop werd Gent (13.11.1789) vanuit St. Nikolaas door prins Louis de Ligne ingenomen, daarna ook Diest en Tienen. D'Arberg vernam de nederlaag van Gent, trok zich terug in de citadel om op 16 en 17 november Gent te ontruinen. Brugge werd alras ingenomen en zo was Vlaanderen van de Oostenrijkers bevrijd.

Vervolgens trok men naar Henegouwen en Namen. Hier werden de Brabantse legers verslagen door De Blecken, aanvoerder van de Oostenrijkse legers. Van der Mersch liet zich niet ontmoedigen en heroverde hierna voor de 2de maal Diest en Tienen. De sterke tegenstand alsmede de gebrekkige organisatie van het Brabantse leger, deed Van der Mersch er toe besluiten een wapenbestand van 10 dagen voor te stellen aan d'Alton, wat overeengekomen werd en waarvan Van der Mersch gebruik maakte om het zeer ontwrichte leger te reorganiseren.

Intussen waren de meer politiek gerichte leiders in Brussel niet stil gebleven en was men volop bezig met Van der Mersch tegen te werken. Men nam hem deze wapenstilstand zeer kwalijk en vooral Vandernoot, gek van hoogmoed en gesteund door Van Eupen deed al wat mogelijk was om de eer voor zichzelf op te eisen en de actie van Van der Mersch te ondermijnen. Men weigerde ook een aangeboden wapenbestand van de Oostenrijkers en Van der Mersch werd hiervan op 7 december 1789 op de hoogte gesteld.

Op 10 december 1789 volgde de uitroeping van onze onafhankelijkheid en zette de bankier Walckiers de menigte aan om de Oostenrijkers uit te drijven. Men slaagde hierin ten volle en zelfs d'Alton en Trauttmansdorf vluchtten. Twee dagen nadien, op 12 december 1789, kwam Ferraris, als generaal der keizerlijke troepen, voorstellen tot verzoening voorleggen. Dit overleg mislukte, vooral door de weigering van Kan, De Bast en baron Van der Haegen. Op 18 december 1789 deed Vandernoot zijn glorieuze intrede in Brussel en was er niets te bespeuren van het aandeel van Van der Mersch. Vandernoot werd in de muntschouwburg gekroond met lauweren.

Van der Mersch die te Namen verbleef begaf zich naar Ciney op 18 december 1789. Na allerlei tegenslagen en met een klein slecht bewapend leger waagde hij zich niet naar Luxemburg, daar de Oostenrijkers daar nog gelogerd waren. Daarop besloot hij noodgedwongen zijn eigen zaak en die van het leger te gaan bepleiten in Brussel. Hij had wel de steun van Vonck maar deze kon ook niet optornen tegen de macht van de Brabantse Raad.

Op 25 januari 1790 kwam Van der Mersch in Brussel toe en hij werd er door de bevolking triomfantelijk onthaald en Vonck bewerkte dat er een Te Deum gezongen werd in de St. Goedelekerk. Hij werd schriftelijk uitgenodigd door Vandernoot en schijnbaar goed ontvangen. Nadien ging hij bij de Staten Generaal, werd er eveneens goed onthaald en hij werd door de bisschop van Antwerpen 6.000 florijnen aangeboden, maar hij weigerde deze te ontvangen. De vergadering benoemde hem generaal van de artillerie met een wedde van 15.000 florijnen en 10.000 florijnen als onkosten.

Intussen werd het een machtsstrijd tussen enerzijds Vandernoot die alles wilde laten zoals het was (burgerij) en anderzijds Vonck die voor vernieuwing en democratie was (aanhang van volk en leger).

Pruissen dat belust was op een deel van de koek, plaatste zijn plannen, vooral de prinses van Oranje, die een Pruis voorstelde als officier in het vaderlandse leger.

Op 20 februari 1790 stierf Jozef II.

Op 26.2.1790 deed generaal Van der Mersch zijn intrede in Menen. De stad was prachtig versierd en het feest kende een nooit geziene toeloop. Aan de Kortrijkpoort was een triomfboog aangebracht met de spreuk van Julius Caesar "Veni Vidi Vici", "ik kwam, ik zag, ik overwon". Na het feest bezocht de generaal zijn broer en werd nadien, in een postkoets geëscorteerd door 50 vrijwilligers te paard, tot hij zijn vrouw gebracht. 's Anderdaags was er een banket voor de familie en alle magistraten uit de omgeving van Menen.

Met de nieuwe keizer kwam verandering in het strakke beleid en deze liet zijn commissaris Cobenzl vanuit Luxemburg nieuwe voorstellen doen aan onze gewesten. De Brabantse Staten weigerden te antwoorden. Zelfs de paus drong aan met een schrijven gericht aan de bisschoppen van Antwerpen en Mechelen met het verzoek tot mildering van de revolutionaire ideeën. Vandernoot gesteund door Van Eupen weigerde daarop in te gaan. Vele spotprenten en pamfletten werden in Brussel verspreid. Deze waren vooral gericht tegen de keizer en het Oostenrijkse gezag.

De Vonckisten zagen in deze aktie een vernieuwing voor België en waren eerder geneigd tot toenadering. Intussen verloor Vandernoot veel van zijn gezag ten voordele van Vonck. Hij stelde graaf d'Ursel aan tot generaal der vrijwilligers en deze nam Vandernoot onder zijn bescherming. Door de Vonckisten werd een verzoekschrift ingestuurd, doch Vandernoot verklaarde de ondertekenaars voor vogelvrij, maar graaf d'Ursel werd gevangen genomen. Walckiers die intussen een groep vrijwilligers aanvoerde tegen de oproerstokers werd door Vandernoot verzocht ontslag te nemen.

Van der Mersch als generaal van de artillerie, hield zich teruggetrokken doch schreef herhaalde brieven om de toestand van het leger aan te klagen. Een rapport door aangestelde commissarissen viel echter negatief uit voor hem. Daarop wilde hij zijn ontslag aanbieden. Het officierenkorps uit de omgeving van Namen was hierover ten zeerste onttemd en ze hielden een vergadering in het hotel d'Herscamp te Namen. Daarna richtten zij een schrijven aan de Staten, doch de verzoeningspoging liep verkeerd en na allerlei intriges werd op 31 maart 1790 te Namen een democratische vereniging gesticht en men besliste :

- 1) dat Van der Mersch opperbevelhebber van het leger zou blijven ;
- 2) dat graaf d'Ursel opnieuw het hoofd zou worden van het departement van oorlog (was reeds hoofd in januar' 1790) ; en dat
- 3) graaf de la Marck, prins van Arenberg, die tijdens de revolutie zijn diensten aangeboden had aan de raad van Breda, als 2de bevelhebber benoemd zou worden onder generaal Van der Mersch.

Op 2 april kwamen Vonck, graaf d'Ursel (intussen vrij), graaf de

la Marck en Van der Mersch te Namen samen teneinde de gemoederen van de officieren te bedaren. Alle vier werden ze uiteindelijk beschuldigd van verraad, tot ten slotte generaal Van der Mersch met 2.000 soldaten uit Namen vertrok teneinde het leger van Schoenfeld te bereiken. De beide patriotische legers kwamen in de nabijheid van Leuven tegenover elkaar te staan. Na onderhandelingen ging Van der Mersch tot bij de commissarissen en uiteindelijk werd besloten dat beide legers naar Namen zouden trekken. Nauwelijks in Namen aangekomen werden alle officieren van Van der Mersch door het leger van Schoenfeld gevangen genomen.

Generaal Van der Mersch moest naar Brussel om zijn houding te verklaren. Hij was zo goed als gevangen. Men steide Van der Mersch voor zich te Leuven te vestigen in de abdij van St. Gertrudis of in de citadel aldaar. Hij weigerde en wou zich te Gent terugtrekken. Op 8 april 1790 schreef hij een brief naar de Staten van Vlaanderen. Reeds 's anderdaags kreeg hij een antwoord dat hem totaal in het ongelijk stelde. Vandernoot deed intussen lasterlijke plakbrieven uithangen waarin Van der Mersch afgeschilderd werd als een verrader, schurk, een onwaardig iemand enz.

Hij werd voor een krijgsraad gebracht van 27 rechtzets met 1 voorzitter. Hier vernam hij dat niettegenstaande zijn ziekelijke toestand (jicht) men hem zor overbrengen naar de citadel van Antwerpen. Zijn protest werd niet aanvaard en op 13 april om 10 uur 's avonds werd hij weggevoerd. Tijdens zijn overbrenging werd zelfs zijn degen afgenomen. Men had zelfs geweigerd een advocaat toe te staan voor de krijgsraad. Slechts nadien werd deze ter zijner beschikking gesteld. In Antwerpen was alle contact met de buitenwereld onmogelijk, hij mocht zelfs zijn vrouw niet ontvangen en zij mocht op haar beurt niet naar Dadizele terugkeren.

Uit alle hoeken van Vlaanderen kwam protest. Uit Menen trokken zelfs 300 vrijwilligers op om hem te bevrijden. Doch de verwachte hulp bleef uit en men geraakte niet verder dan Kortrijk. Ook de Vonckisten wilden met Vonck, die intussen naar Rijsel gevlucht was, iets ondernemen doch uiteindelijk werd ook hier alles verijdeld. Op 10 november 1790 werd Van der Mersch naar Leuven overgebracht en samen met dieven, stroppers en moordenaars opgesloten, doch de bestuurder van de gevangenis gaf hem een vrij kamertje en deed al wat mogelijk was om hem en zijn vrouw van het gepeupel gescheiden te houden.

Op 27 november werd hij overgebracht naar Doornik en zijn vrouw werd hiervan slechts 3 dagen nadien op de hoogte gebracht.

Intussen was reeds op 27 juli 1790 de Brabantse Omwenteling veroordeeld in Reichenbach door Oostenrijk, Pruisen, Frankrijk en Engeland en werd er beslist het Oostenrijksgezag in ons land te herstellen. Op 7 september schouwde Vandernoot voor de laatste maal zijn troepen (?) in Brussel. Op 22 september kwamen ze in gevecht met de Oostenrijkers te Namen. Uiteindelijk bereikten de Oostenrijkers Leuven (reden waarom Van der Mersch werd verplaatst) en werd Brussel op 2 december ingenomen. Op 12 december werd door Leopold II de beloofde vrede afgekondigd.

Daar op 3 december de Oostenrijkers Doornik zouden binnenrukken werd Van der Mersch op 2 december uit de gevangenis ontslagen.

Leopold II beloofde amnestie aan alwie op 21 november de wapens neergelegd had. Daar Van der Mersch op die dag gevangen was kon hij van deze maatregel genieten. Hij vertrok naar Mene en vond er zijn vrouw terug die in Leuven ontslagen was geworden op 30 november 1790. Hij vertrok voor korte tijd naar Rijsel waar hij veel aanhangers kende doch hij keerde terug naar zijn landgoed te Dadizele om er zijn door jicht en reuma geplaagd lichaam de nodige rust te geven en er met zijn vrouw zijn laatste levensdagen te slijten.

Hij stierf er op 14 september 1792 en werd in alle eenvoud ten grave gedragen. Hij werd ten ruste gelegd langs de middengang van het toenmalige kerkhof (nu ongeveer onder de kerktrappen). Geen steen, geen kruisje duiden zijn graf aan. Het kasteeltje is in de jaren 1890-1900 afgebroken. Alleen de naam Kasteelstraat is de laatste herinnering aan het verblijf van een eervol man, onze generaal JEAN ANDRE VAN DER MERSCH. Zijn vrouw stierf te Gent op 13.1.1797.

Had men toen op het randschrift van de zilveren leeuw in plaats van "*wat is sterker dan de leeuw*" er ook het antwoord bijgevoegd nl. "*de eenheid*" dan zou dit misschien de geesten verlicht hebben van de toenmalige kortzichtige leiders van onze eerste onafhankelijkheid en zou de geschiedenis van ons land waarschijnlijk totaal anders geweest zijn.

III. MUNTEN, ERETEKENS EN PENNINGEN

A. MUNTEN

Daar de munten van de Brabantse Omwenteling genoegzaam gekend en beschreven zijn wil ik enkel een opsomming geven van de munten die in omloop geweest zijn. Deze werden alle in het munt huis van Brussel geslagen.

		gehalte	aantal	opmerkingen
1) Gouden leeuw	Au	0.919	3.805	
2) Zilveren leeuw	Ag	0.873	44.521	
	(met varianten in datum en ook in het gras op de bodem)			
3) Gulden	Ag	0.873	52.250	IN UNIONE SALUS...
4) Gulden	Ag	0.873	15.235	ET IPSE DOM...
5) 10 stuivers	Ag	0.873	53.111	IN UNIONE SALUS...
6) 10 stuivers	Ag	0.873	8.162	ET IPSE DOM...
7) Dubbel oord	Cu		763.314	
8) Oord	Cu		359.031	

Het feit dat er twee types zijn van de gulden en van het 10-stuiverstuk is te verklaren door het feit dat het woord UNIO (latijn) voor eendracht ook kon vertaald worden door "ajuin".

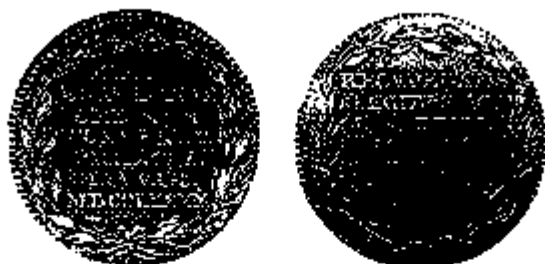
Minder gekend is het feit dat de ordonnantie nog voorzag in drie andere denominaties, nl. :

halve zilveren leeuw,
vijfstuiverstuk,
10-oordstuk.

Door de korte regeringsperiode werd op 19 november 1790 een einde gesteld aan het muntslaan van de Verenigde Belgische Staten.

B. ERETEKENS EN PENNINGEN

Proklamatiepenningen

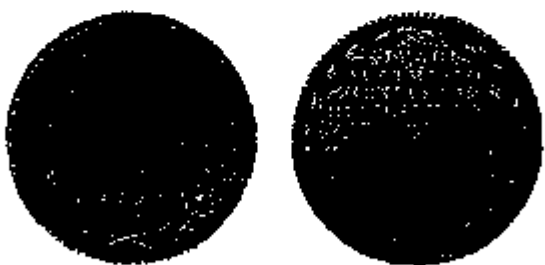
- a) Brabant, Ag, 33 mm, \pm 12 g.

Vz. OMNIVM. / BRABANTIAE. / ORDINVM. / CONSENSV. /
PRID.CAL. / JANVAR. / MDCCLXXXIX.
in een krans van 2 lauwertakken.

Kz. RECVPERATIS. / LEGIBVS.AC. / LIBERTATE. /
SANCITA. / SOLENNI.IVRE. / IVRANDO. / REPVBL.
in een krans van 2 lauwertakken.

Aan beide zijden kartelrand.

- b) Brabant, zelfde stuk in Cu, \pm 13 g.

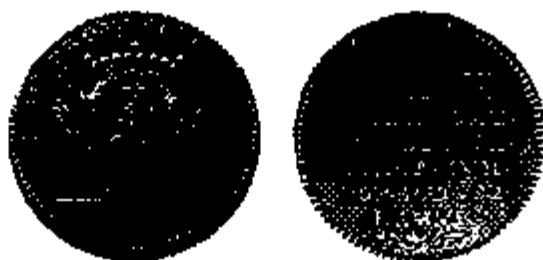

- c) Vlaanderen, Ag, 33 mm, 12 g.

Vz. EX / DECRETO / COMITIORVM / FLANDRIAE / 1790
in een krans van 2 lauwertakken.

Kz. JVGO / AVSTRIACO / EXCVSSO / RELIGIONIS ET /
PATRIAE / LIBERTATE / VENDICATA / SOLI DEO /
HONOR / 1789 in een krans van 2 lauwertakken.

- d) Vlaanderen, zelfde stuk in Cu, 33 mm, \pm 13 g.
(varianten in gewicht)

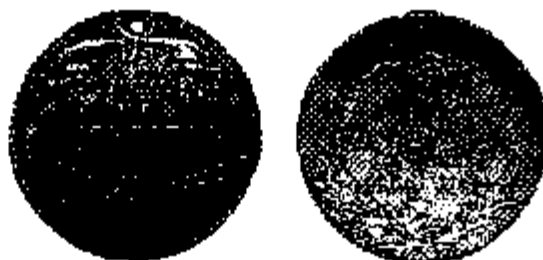
e) Namen, Ag, 33 mm, 12 g.

Vz. SIGL. PROVINC. NAMVRC.

Wapen van Namen boven 2 gekruiste lauwertakken.
Op de afasede : VII. JANVAR - MDCCXC.

Kz. LIBERTATE. / VINDICATA. / RELIGIONE. / SRABILITA. /
CONST. IVR. / POP. STATVSQ. / NAMVR / 2 gekruiste
olijftakken.

f) Namen, idem in Cu. 33 mm, 13 g.

g) Draagpenning, Ag, 30 mm.

Voor de strijders van de Brabantse Omwenteling werd een speciale draagpenning geslagen.

Vz. PAX. / ET. / SECVRITAS. / PVBLICA met er boven 2 gekruiste hoornen van geluk en er onder 4 standaardvlaggen verenigd door een eikenloofkrans.

Kz. FIDES. / ET. / CONSTANTIA. / PATRII. / MILITIS. met er boven 2 gekruiste handen uit de wolken komend en er onder gekruiste eiken- en lauwertak.

Deze draagpenning is meestal met een gaatje bovenaan, doch enkele stukken zijn gekend zonder gaatje.

C. PENNINGEN MET GENERAAL VAN DER MERSCH

- a) Ovale penning in glas, 38 mm op 28 mm met ring.
 Vz. : VANDER MEERSCH, GENERAL, FELD. MARCHAL, DE L'ARMEE BELGIQUE
 Buste in uniform naar rechts met rode halsdoek.
- Kz. Carthage en Annibal / eut un chef : héroïque, Rome eut dans Fabius / un guerrier politique / Washington surpassa / ces deux chefs à la fois / Et Vander Meersch ici, / nous les offre tous trois
- b) Buste van Van der Mersch op karton tussen 2 glazen.
 Ovaal, 33 mm op 26 mm. (M.P.K.)
 Buste in vooraanzicht met het gezicht iets naar links.
- c) Donkerbruin hout, eenzijdig.

De samengevoegde buste van Vandernoot en Van der Mersch naar rechts. (M.P.K.)

d) Loden penning, 38 mm.

Vz. Links onderaan beginnend: VANDERNOTE RES. DE I. PAT.
BELGIO 1790
Buste naar rechts.

Kz. Onderaan beginnend : VANDERMETS C.GEN.D. LA B. PAT. BRA.
Buste van Van der Mersch naar rechts met ervoor zittende
leeuw.

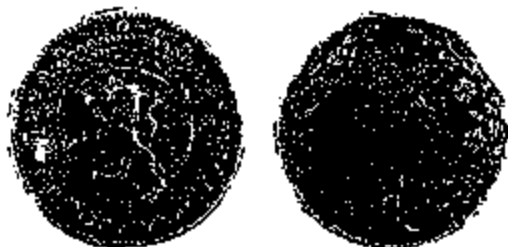

e) Medaille, Cu.

Vz. HENR. VANDERNOOT. REIBUB. BELG. ADMINISTER.
Buste van Vandernoot naar links.

Kz. + J.A. VANDERMEERSCH. SUPR. BELG. EXERC. PRAEF. ET. LISERT.
DEF. Buste in uniform naar rechts.

Dubbele lijnrand aan beide zijden. Verz. Vlaminckx Antwerpen.

f) Loden penning

Vz. : VANDreNoot :: VANDreNesse, gekroonde leeuw en wapen.

Kz. Vive-(... les)-PATriotes in lauwerkranz.

Kartalrand aan beide zijden. Verz. Vanderstorme, Oudenaarde.

*

*

*

Ik ben er ten zeerste van overtuigd dat er mogelijk nog andere penningen bij verzamelaars of in musea te vinden zijn.

Ik dank bij voorbaat iedereen die mij opmerkingen kunnen geven of foto's van bestaande penningen of gravures willen ter beschikking stellen teneinde dit artikel te kunnen aanvullen.

Ook mijn dank voor hun medewerking aan :

- Mevrouw Suzy Cosyns, Knokke (intussen overleden) en Dr. Cosyns, Zoersel voor het ter beschikking stellen van de familiegegevens;
- het penningkabinet van Brussel ;
- het nationaal Legermuseum in het Jubelpark te Brussel en de verzamelaars Francis Nuyttens, Taelman en Vanderstorme.

Paul MAES